ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ CARL OTTO LENZ της 3ης Οκτωβρίου 1991 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Α — Περιστατικά

1. Η υπόθεση επί της οποίας σας εκθέτω σήμερα τις προτάσεις μου αφορά αναίρεση κατά αποφάσεως του Πρωτοδικείου σε υπαλληλική υπόθεση για την οποία το Δικαστήριο θα κρίνει χωρίς προηγούμενη προφορική διαδικασία.

2. Η πρωτοδίκως προσφεύγουσα, Virgili-Schettini (στο εξής: προσφεύγουσα), είχε ζητήσει, κατά τη λήξη της υπηρεσίας της, από την αρμόδια για τους διορισμούς αρχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (στο εξής: καθού) συμψηφιστική αποζημίωση που αντιστοιχούσε σε ημέρες μη ληφθείσας άδειας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 4 του παραρτήματος V του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των Υπαλλήλων (στο εξής: ΚΥΚ). Το αίτημά της αυτό απορρίφθηκε με απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 1989 με την αιτιολογία ότι είχε εξαντλήσει τα δικαιώματά της για άδεια.

3. Η προσφεύγουσα προσέβαλε την απόφαση αυτή, προβάλλοντας ότι είχε ακόμα δικαίωμα αδείας για δύο λόγους αναφερόμενους αφενός μεν στη μεταφορά ημερών αδείας του έτους 1987 στο έτος 1988, αφετέρου δε σε άλλον υπολογισμό της αρχής και του τέλους της άδειας της μητρότητας το 1988.

4. Το Πρωτοδικείο συντάχθηκε με την άποψη της προσφεύγουσας όσον αφορά τη μεταφορά του υπολοίπου των δικαιωμάτων αδείας στο έτος 1988. Απέρριψε δε την προσφυγή κατά τα λοιπά.

5. Το καθού άσκησε αναίρεση κατά του μέρους του διατακτικού που το υποχρεώνει να καταβάλει συμψηφιστική αποζημίωση αντίστοιχη προς 27 ημέρες αδείας. Όσον αφορά τις λεπτομέρειες των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως, τους λόγους και τα επιχειρήματα των διαδίκων καθώς και τη διαδικασία, παραπέμπω στην έκθεση ακροατηρίου.

6. Το καθού προβάλλει τρεις λόγους αναιρέσεως:

1) απαράδεκτο της προσφυγής,

2) έλλειψη αιτιολογίας της πρωτόδικης αποφάσεως,

3) παράβαση του άρθρου 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

Β — Παρατηρήσεις

1. *Επί του παραδεκτού της προσφυγής*

7. Το καθού δεν προέβαλε πρωτοδίκως κανέναν ισχυρισμό περί απαραδέκτου της προσφυγής και άφησε αντιθέτως ρητά το ζήτημα του παραδεκτού της προσφυγής στη δίκαιη κρίση του Πρωτοδικείου. Επικουρικά δε εξέθεσε ορισμένες σκέψεις σχετικά με το απαράδεκτο της προσφυγής για τον λόγο ότι η διοικητική ένσταση είχε υπογραφεί όχι από την ίδια την προσφεύγουσα αλλά από τον δικηγόρο της, μέλλοντα δικαστικό της πληρεξούσιο.

8. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, αφού δεν αμφισβητήθηκε ότι η πρωτοβουλία της ασκήσεως διοικητικής ενστάσεως προέρχεται από την υπάλληλο, η οποία προσδιόρισε επίσης και το περιεχόμενό της, θα συνιστούσε υπερβολική τυπολατρεία, στερούμενη νομικού ερείσματος και αντίθετη προς το πνεύμα της νομολογίας, να απαιτηθεί από την υπάλληλο να υπογράψει το έγγραφο της διοικητικής ενστάσεως που συνέταξε ο δικηγόρος της [1].

9. Εφόσον το καθού δεν είχε προβάλει ένσταση απαραδέκτου, δεν μπορούσε τυπικά να του απορριφθεί αίτημα σχετικό με το παραδεκτό. Το άρθρο 113 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου προβλέπει ρητά, στην πρώτη του παράγραφο, τον αποκλεισμό κάθε νέου αιτήματος. Κατά το γράμμα της διατάξεως αυτής:

« Τα αιτήματα της αναιρέσεως έχουν ως αντικείμενο:

— την ολική ή μερική αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου·

— την ολική ή μερική αποδοχή των αιτημάτων που υποβλήθηκαν πρωτοδίκως. »

10. Δοθέντος ότι το αίτημα περί απορρίψεως της προσφυγής ως απαράδεκτης δεν υποβλήθηκε πρωτοδίκως, δεν είναι δυνατή η « αποδοχή » του στην κατ' αναίρεση δίκη.

11. Επομένως, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος ο λόγος που αναφέρεται στο απαράδεκτο της προσφυγής, εφόσον το αίτημα αυτό βαίνει πέραν των πρωτοδίκως υποβληθέντων αιτημάτων.

12. Επικουρικά παρατηρώ ότι ο λόγος αυτός δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε βάσιμος. Για να στηρίξουν τις αντίστοιχες θέσεις τους, οι διάδικοι στηρίχθηκαν στην υπόθεση Herpels [2]. Κατά το καθού, ο χαρακτήρας της διοικητικής διαδικασίας που προηγείται της ασκήσεως προσφυγής, θεωρούμενος ως διάλογος μεταξύ του υπαλλήλου και της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής, θα αλλοιωνόταν αν ήδη από αυτό το στάδιο ο υπάλληλος συμβουλευόταν και εκπροσωπούνταν από τον δικηγόρο του.

13. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, αντικρούοντας αυτή την άποψη, ότι οι υπάλληλοι

1 — Απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 1990, Τ-139/89, Συλλογή 1990, σ. II-535, σκέψη 20.

2 — Απόφαση της 9ης Μαρτίου 1978, 54/77, Herpels κατά Επιτροπής (Rec. 1978, σ. 585).

των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι ελεύθεροι να επιζητούν, ακόμη και κατά το στάδιο της διοικητικής αυτής διαδικασίας, τη συμβουλή και την επικουρία δικηγόρου.

14. Όσον αφορά την απόφαση Herpels, παρατηρώ ευθύς εξαρχής, ότι το ζήτημα της συμπράξεως δικηγόρου στο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας γεννήθηκε στην υπόθεση αυτή μόνο σχετικά με την ανάληψη, από το καθού η προσφυγή όργανο, των δαπανηθέντων κατά τη φάση αυτή εξόδων.

15. Το καθού στηρίζει την αντίληψή του σε γραμματική ερμηνεία τμήματος φράσεως των σκέψεων 45 ως 49 της αποφάσεως Herpels. Πράγματι, η διοικητική διαδικασία περιγράφεται εκεί ως «συζήτηση μεταξύ του υπαλλήλου, ο οποίος ενεργεί χωρίς τη σύμπραξη δικηγόρου, και της διοικήσεως» [3].

16. Αντιθέτως, η προσφεύγουσα στηρίζει την επιχειρηματολογία της στα συμφραζόμενα που περιβάλλουν ακριβώς αυτές τις σκέψεις. Πράγματι, στην ίδια παράγραφο το Δικαστήριο προχωρεί παρατηρώντας ότι ο υπάλληλος είναι απολύτως ελεύθερος σ' αυτό το στάδιο να εμπιστευθεί σε δικηγόρο τη φροντίδα συντάξεως της διοικητικής ενστάσεως. Η διαπίστωση αυτή, ενόψει του προβλήματος που είχε τεθεί στην υπόθεση εκείνη, συνοδεύεται με την παρατήρηση ότι η απόφαση προσλήψεως δικηγόρου για τον σκοπό αυτό αποτελεί επιλογή «που δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να επιρριφθεί στο ενδιαφερόμενο όργανο» [4].

17. Οι σκέψεις που αφιερώνει το Πρωτοδικείο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση για τη σύμπραξη δικηγόρου στη διοικητική διαδικασία δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο, ενόψει της προαναφερθείσας νομολογίας, να θεωρηθούν πεπλανημένες.

18. Η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών που προκύπτει από τη σκέψη του Πρωτοδικείου ότι η διοικητική ένσταση προήλθε, τόσο από άποψη τύπου όσο και από άποψη περιεχομένου, από την πρωτοβουλία μόνο της προσφεύγουσας, δεν προκάλεσε καμιά επιφύλαξη του καθού. Το Δικαστήριο πρέπει να συναγάγει ότι το Πρωτοδικείο εκτίμησε ορθώς τα πραγματικά περιστατικά, λαμβανομένου υπόψη ότι δεν προβλήθηκαν, ούτε είναι άλλωστε εμφανή, νομικά σφάλματα κατά τη διαπίστωση των πραγματικών αυτών περιστατικών. Τέλος, η κρίση του Πρωτοδικείου ότι ο δικηγόρος που εκπροσωπεί ένα διάδικο σε δίκη ενώπιον κοινοτικού δικαστηρίου είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει πληρεξούσιο μόνο σε περίπτωση αμφισβητήσεως, αποτελεί ερμηνεία νομικώς άψογη του Κανονισμού Διαδικασίας [5].

19. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως του Κοινοβουλίου πρέπει επομένως να απορριφθεί.

2. και 3. *Επί της ελλείψεως αιτιολογίας της αποφάσεως και της πεπλανημένης ερμηνείας του άρθρου 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ*

20. Το καθού ισχυρίζεται στην αναίρεσή του ότι ούτε από την απόφαση που εξέδωσε το Πρωτοδικείο ούτε άλλωστε από την έκθεση ακροατηρίου προκύπτουν τα νομικά κριτήρια κατ' εφαρμογή των οποίων προέβη το Πρωτοδικείο στους λογαριασμούς οι οποίοι κατέληξαν στο υπόλοιπο των 27 ημερών μη χρησιμοποιηθείσας άδειας.

3 — Προαναφερθείσα υπόθεση Herpels, σκέψεις 45 έως 49.

4 — Προαναφερθείσα υπόθεση Herpels, σκέψη 48.

5 — Βλ. άρθρο 38, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας.

21. Ο οικονομικός συμψηφισμός για τις ημέρες μη χρησιμοποιηθείσας άδειας κατά τη λήξη της υπηρεσίας στηρίζεται στο άρθρο 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ. Από νομική επομένως άποψη πρόκειται μόνο για την εφαρμογή της διατάξεως αυτής, έτσι ώστε ο τρίτος λόγος αναιρέσεως — η πεπλανημένη εφαρμογή της διατάξεως αυτής — πρέπει να κριθεί σε συνδυασμό με τον λόγο περί ελλείψεως αιτιολογίας. Η νομική συλλογιστική σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή του άρθρου 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ αποτελούν προϋπόθεση για τον αμιγώς πραγματικό υπολογισμό στον οποίο προέβη το Πρωτοδικείο για να καταλήξει να υποχρεώσει το καθού να καταβάλει αποζημίωση για 27 ημέρες μη ληφθείσας άδειας.

22. Το άρθρο 4, πρώτη παράγραφος, του παραρτήματος V του ΚΥΚ καθιερώνει περιορισμό μέχρι 12 ημέρες στη μεταφορά αδείας στο επόμενο έτος σε περίπτωση που ο υπάλληλος, *για λόγους μη αναγόμενους στις ανάγκες της υπηρεσίας*, δεν εξήντλησε την ετήσια άδεια του. Αν αντιθέτως υφίστανται ανάγκες της υπηρεσίας, είναι δυνατή η απεριόριστη μεταφορά. Το Πρωτοδικείο διαπίστωσε ότι η προσφεύγουσα « κατέστησε πειστική την άποψή της ότι η σώρευση αυτών των ημερών αδείας οφειλόταν στις ανάγκες της υπηρεσίας, χωρίς να κατορθώσει το Κοινοβούλιο να εξασθενήσει τον ισχυρισμό της » [6]. Το καθού δεν παραπονείται ότι η διαπίστωση αυτή παραβιάζει νομικές αρχές· ούτε μπορεί να συναχθεί τέτοια παράβαση από την ίδια την απόφαση. Θα προχωρήσω λοιπόν επί τη βάσει αυτών των πραγματικών περιστατικών.

23. Το καθού προβάλλει ότι το Πρωτοδικείο αγνόησε την εσωτερική κανονιστική ρύθμιση περί αδειών που θεσπίστηκε στο πλαίσιο της εξουσίας εσωτερικής οργανώσεως του οργάνου για την αναγνώριση των ημερών μη εξαντληθείσας άδειας για λόγους υπηρεσιακούς. Αναφέρεται σχετικά στις υπηρεσιακές οδηγίες που έχουν εν προκειμένω εφαρμογή και βάσει των οποίων έπρεπε να αποκλειστεί το υπόλοιπο αδειών του 1987 που υπερβαίνουν τις 12 ημέρες, λόγω παραβάσεως της διαδικασίας που προβλέπεται σχετικά.

24. Θα πρέπει να γίνει δεκτό αυτό που δέχεται και το καθού, ότι το Κοινοβούλιο διαθέτει, στο πλαίσιο της εξουσίας του εσωτερικής οργανώσεως, δικαίωμα καθορισμού διαδικασιών διοικητικής τεχνικής για την εφαρμογή των δικαιωμάτων που παρέχονται στους μονίμους και μη υπαλλήλους από τον ΚΥΚ. Οι διοικητικές αυτές διατάξεις δεν μπορούν πάντως να θίξουν το δικαίωμα των ενδιαφερομένων στο να αποδείξουν τις ανάγκες της υπηρεσίας με κάθε πρόσφορο μέσο. Αυτό συνέβη και στην παρούσα υπόθεση.

25. Ο υπολογισμός που κατέληξε σε 27 ημέρες αδείας κατά τη λήξη της υπηρεσίας της προσφεύγουσας, τα τέλη Ιανουαρίου 1989, είναι το αποτέλεσμα απλού υπολογισμού ο οποίος στηρίζεται σε νομικούς συλλογισμούς. Οι αριθμοί που πρέπει να ληφθούν υπόψη περιέχονται στην απόφαση του Πρωτοδικείου [7]. Το Πρωτοδικείο επανέλαβε σχετικά τον λογαριασμό στον οποίο είχε προβεί το καθού με την προσβληθείσα επί ακυρώσει απόφασή του με μια μόνο τροποποίηση σχετικά με τη μεταφορά από το έτος 1987 στο έτος 1988. Για περισσότερη σαφήνεια επαναλαμβάνω πιο κάτω τον υπολογισμό αυτόν.

6 — Προαναφερθείσα απόφαση Τ-139/89, σκέψη 31.

7 — Βλ. σκέψη 2 της αποφάσεως.

		Υπολογισμός από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	*Υπολογισμός από το Πρωτοδικείο*
Μεταφορά 1987:		12 ημέρες	44 ημέρες
Άδεια 1988:			
—	24		
— ταξίδι	5		
— ηλικία	1	+ 30 ημέρες	+ 30 ημέρες
		42 ημέρες	74 ημέρες
Συμψηφισμός 16 εβδομάδων αδείας μητρότητας συν 2 ημέρες ειδικής αδείας λόγω γεννήσεως (11 Ιουλίου ως 4 Νοεμβρίου) με αδικαιολόγητες απουσίες (7 Νοεμβρίου ως 21 Δεκεμβρίου 1988)		— 33 ημέρες	— 33 ημέρες
Μεταφορά 1988:		9 ημέρες	41 ημέρες
Άδεια 1989:			
—	2	+ 7 ημέρες	+ 7 ημέρες
— ταξίδι		5 ημέρες	
Αφαίρεση αδικαιολογήτων απουσιών (3 Ιανουαρίου ως 31 Ιανουαρίου 1989)		— 21 ημέρες	— 21 ημέρες
		— 5 ημέρες	+ 27 ημέρες

Είναι τελείως αδιάφορο σχετικά, από άποψη τεχνικής του υπολογισμού, αν θα σχηματισθεί ένα μερικό αποτέλεσμα για το έτος του 1988 ή αν θα υπολογισθεί το σύνολο των ημερών αδείας των δύο ετών για να γίνει ο αντίστοιχος συμψηφισμός τους:

Μεταφορά 1987:	44	
Άδειες 1988:	+ 30	— 33 ημέρες αδικαιολογήτων απουσιών
Άδειες 1989:	+ 7	— 21 ημέρες αδικαιολογήτων απουσιών
	81	— 54 = 27

Κατά συνέπεια, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση περιέχει όλα τα νομικά και πραγματικά στοιχεία επί των οποίων στηρίζεται. Επομένως, πρέπει να απορριφθούν οι λόγοι αναιρέσεως περί ελλείψεως αιτιολογίας και περί πεπλανημένης εφαρμογής του άρθρου 4 του παραρτήματος V του ΚΥΚ.

Δικαστικά έξοδα

26. Εφόσον πρέπει να απορριφθεί η αναίρεση, τα δικαστικά έξοδα πρέπει να επιβληθούν εις βάρος του καθού οργάνου, σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 122, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, και του άρθρου 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

Γ — Πρόταση

27. Προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ως εξής:

« 1) Απορρίπτει την αναίρεση.

2) Καταδικάζει το καθού στα δικαστικά έξοδα. »